

*Menekülők: teherkocsin, gyalog,
bőröndöt hurcolnak, vagy megrakott
gyerekkocsit tolnak, vagy épp egy szál ruhában
áradnak végtelen sorban – nem hagy nyomot
lábuk az út porában, a szőlődomb saráiban...*

Eliotnál nincs társadalmi részvét; lélekharang szól a vízbefúltakért, de személytelenül („*Hol ér véget a hangtalan jajongás*”), és a részvét személyes élménye szenttelen gondolkodás tárgya lesz („*Ezt inkább észrevesszük, / Ha másoké a szenvedés, de mi is majdnem megéljük / S belebonyolódunk, mintsem ha sajátunk. / Mert saját múltunkat a cselekvés árjai borítják, / De a mások gyötrelme élmény marad, / Amit nem koptat, módosít utána a megszokás*” – NÉGY KVARTETT, DRY SALVAGES, II.).

A NÉGY KVARTETT is, AZ IDŐRŐL is összegző mű, bár Elioté zárt kompozíció, állandó motívumokkal (rózsa, tiszafa, galamb, tűz stb.), Rakovszky Zsuzsa ciklusa viszont nyitott, az EGYIRÁNYÚ UTCA más verseivel és az életmű korábbi motívumaival is érintkezik. A ház, amelyik „*teli van idővel*” és a tükör, amely mindig az időt mutatja: „*Mint csontot a sugárzó anyag, úgy hatja át / a múlt a csorba tükröt*” (CSALÁDREGÉNY), már korábbról ismerős. Talán ugyanez a ház szerepel egy korai versben is: „*bizonytalan / szellem-fénypocsolya a falon: a nagytükör [...] Ugyanez a szoba, tíz éve, húsz éve*” (IDŐTÖREDÉKEK; JÓSLATOK ÉS HATÁRIDŐK), ez bukkan elő a GYEREKKORI ÖREG NŐK-ben („*Minek / kellett család-, cseléd- és fénytelen, / vízes garzonba két egymást szemén / vetítő nagytükör?*”), és végül itt, AZ IDŐRŐL ciklusában is, az évtizedenként összeadott idővel együtt: „*ugyanaz az udvar tíz éve, negyven éve*” (KISÉRTEK), és a zárásban: „*Szilánkok egy ház romjai alól, / amely leégett az idő tüzeiben.*” „*A múlt kihamvadt évtizedeit / villantaná törött tükrödarab*” (DAL AZ IDŐRŐL).

Sokáig lehetne még párhuzamosan olvasni a két gazdag szöveget, de itt igazán a látásmód és az érdeklődés hasonlóságára akartam felhívni a figyelmet. A hasonlóságok és különbségek felfedezéséhez amúgy is távolabb kell egy kicsit állni, mert minden konkrét példa arról győz meg, hogy T. S. Eliot és Rakovszky Zsuzsa költészete is teljesen egyedi és összetéveszthetetlen.

Molnár Krisztina Rita

VÖDÖR VÍZ KELL

Az ilyen nőre azt mondják, bolond,
megzakkant, nézzétek, hogy él,
csak bámulja kábán, hogy hull a lomb,
vagy pörög, mint egy szédült levél.

Az ilyen nőnek egy vödör víz kell,
különben váratlan lánggra kap,
veszélyes, akiben zsarátnok fészkel,
fellobban, s ész nélkül gyújtogat.

Nem gondolta senki se, bár ha
az ismerősöket kérdezgeted,
van talán, ki előre látta.

Olyan kis kerek volt az élete,
mint akinek meg van már váltva,
s az üdvösségre szól a bérlete.

HA NEKIDÓLNE

1

éppen el tudna aludni
ha nekidőlhetne valaminek
ha lenne mellette bármi
aminek éppen dőlni lehet

ha lenne ott épp egy kőfal
egy kerítésoszlop villanypózna
lehet hogy a szeme végre
akkor lehet hogy lecsukódna

és aludna mélyen addig
az álom aludni amíg hagyja
nem mozdulna onnan csak ha
ami szétesett összerakva

mert lenne ott épp egy kőfal
kerítésoszlop egy ember válla
nekidőlne hogyha merne
hogyha merné amire vágyna

2

ha merné amire vágyna
ha nekidőlne annak a vállnak
attól félne olyan súllyal
zuhanna megölné a bánat

azt az embert és magát is
összetörné a zuhanás súlya
beleveszve bele a mélybe
köröttük mindent összezúzva